

Prohlášení EEB k ruské invazi na Ukrajinu

- přijaté Radou EEB dne 3. března 2022 -

EEB důrazně odsuzuje invazi Ruské federace na Ukrajinu, která byla zahájena 24. února 2022. Tento útok je nepřijatelným porušením mezinárodního práva a porušením Charty OSN, která požaduje, aby se její členské státy zdržely použití síly proti územní celistvosti a politické nezávislosti jakéhokoli státu. Ostře odsuzujeme neomluvitelné útoky na civilní obyvatelstvo a civilní infrastrukturu. Invaze je nevyprovokovaná a neodůvodněná.

Jako organizace, která věří ve svět, v němž mohou prosperovat rovné, spravedlivé, mírové a demokratické společnosti, jsme šokováni a zarmouceni ničivým dopadem vojenských akcí na lidi i životní prostředí. Jsme solidární se všemi lidmi žijícími na Ukrajině a se všemi, kteří jsou konfliktem postiženi. EEB vyjadřuje soustrast všem, kteří ztratili své blízké, byli zraněni nebo utrpěli materiální ztráty. Potvrzujeme svou podporu více než milionu lidí, kteří již z Ukrajiny uprchli, a vítáme rozhodnutí členských států EU umožnit nebyrokratický přístup na území Unie. Vyzýváme všechny strany, aby zajistily bezpečný průchod všem, kteří byli útoky postiženi, bez ohledu na jejich národnost nebo barvu pleti. Tleskáme také všem lidem v Ruské federaci, kteří se brání této nespravedlivé válce, protestují za mír a čelí represím a zatýkání, a stojíme při nich.

Jedná se o nejvýznamnější politickou a vojenskou krizi, jaké evropský kontinent za poslední desetiletí čelil. Od konce studené války nikdy nepanovaly takové obavy z rizika jaderné války. Vyzýváme Ruskou federaci, aby zastavila veškeré vojenské akce, stáhla své síly a využila diplomatických a nenásilných prostředků k prosazení svých cílů. Vyzýváme třetí strany, aby zabránily další vojenské eskalaci konfliktu. Důrazně podporujeme právo všech lidí žít v míru, harmonii a demokracii, bez represí a diktatury. Lidé na Ukrajině i v každém jiném státě musí mít možnost svobodně si zvolit svůj politický a hospodářský systém a vztahy v regionu i na mezinárodní úrovni.

EEB je solidární se svými členskými organizacemi a jejich příznivci na Ukrajině, stejně jako s širší občanskou společností, s lidmi, kteří neúnavně pracují na udržitelné budoucnosti své země. Nabízíme jim svou podporu, aby mohli pokračovat ve své práci a/nebo usilovat o mír ve své zemi.

Konflikt na Ukrajině úzce souvisí se závislostí EU na dovozu fosilních paliv. Více než 40 % našeho plynu a přibližně 25 % dovozu ropy pochází z Ruska. Tato energetická závislost ohrozila schopnost EU reagovat na dlouhodobé porušování lidských práv ze strany ruské vlády, ohrožení míru a demokracie v celém regionu a nerespektování práv na suverenitu sousedních zemí. Putin záměrně využil ropu a plyn jako zbraň a energetickou nadvládu svého režimu nad EU. V Rusku ropa a plyn zajišťují téměř 40 % příjmů federálního rozpočtu a 60 % vývozu. Ropa je ještě větším zdrojem příjmů než plyn, přičemž v roce 2022 je z Evropy předpokládáno 80 miliard EUR. Nárůst příjmů z ropy úzce kopíruje nárůst vojenských výdajů v Ruské federaci. Ruský průmysl fosilních paliv je klíčovým poskytovatelem vojenského rozpočtu federace a pohání nejen tuto válku, ale také konflikty v Gruzii a Sýrii. Tyto finanční toky je třeba vyčerpat.

Krise zdůrazňuje, že je naléhavě nutné, aby Evropa urychlila přechod na soběstačné a obnovitelné zdroje energie a snížila svou poptávku po energii prostřednictvím podstatně vyšších investic do zvyšování energetické účinnosti, zejména do energetické renovace budov a veřejné a aktivní dopravní infrastruktury, jakož i prostřednictvím úsilí o oběhové hospodářství a podpory řešení zaměřených na zásadu dostatečnosti. To vše dohromady sníží závislost EU na ruských fosilních palivech a pomůže obnovit politické zastoupení EU. Pokrok v ambiciózní Zelené dohodě pro Evropu, zejména v balíčku Fit-for-55, je klíčovou součástí dosažení energetické suverenity. Evropská příroda a klima nesmí být cenou za tuto válku.

Vítáme rozhodnutí německé vlády zastavit plynovod Nord Stream 2, což je první krok, a výzvu Evropského parlamentu k přísnějším sankcím. Kromě omezení dovozu plynu jsou však nutné sankce na veškerý vývoz fosilních paliv ze strany režimu. Fosilní paliva nelze vyjmout z vyloučení Ruska ze systému SWIFT. Ruská aktiva v oblasti fosilních paliv musí být zmrazena a nadnárodní společnosti zabývající se fosilními palivy by měly zastavit výrobu v Rusku. Přímé i nepřímé investice do infrastruktury fosilních paliv v Rusku musí být zastaveny.

Vyzýváme Evropskou komisi a členské státy, aby urychleně předložily krátkodobou strategii na snížení poptávky po ropě a zemním plynu a aby více investovaly do obnovitelných zdrojů energie a do řady opatření v oblasti energetické účinnosti a energetické soběstačnosti a ukončily dovoz fosilních paliv z Ruské federace. Jsme vážně znepokojeni tím, že v uniklé strategii Evropské komise reagující na energetickou krizi není o ropě ani zmínka.

Komise musí stáhnout svůj návrh na zařazení zemního plynu do evropské taxonomie udržitelného financování jako ekologického paliva. Je třeba posílit jednání o balíčku Fit-for-55, širším zavedení Zelené dohody pro Evropu a opatřeních týkajících se průmyslových dekarbonizačních cest, aby se urychlila dekarbonizace a nezávislost na fosilních energiích. Členské státy musí revidovat své národní plány obnovy a odolnosti a národní plány v oblasti energetiky a klimatu, aby urychlily postupné ukončování využívání zemního plynu. Plány je třeba revidovat tak, aby umožnily rychlé zavádění udržitelných místních alternativ k plynu, zejména pro

domácnosti a malé a střední podniky. Budoucnost založená na 100 % obnovitelných zdrojů energie je možná do roku 2040 a tento konflikt je jasnou připomínkou toho, jak důležité je zavázat se k budoucnosti bez fosilních paliv.

Vyzýváme všechny Evropany, aby se připojili k úsilí o zastavení dovozu fosilních paliv z Ruska. Tím, že necháme svá auta doma a snížíme teplotu vytápění místností a používání teplé vody, můžeme všichni individuálně sehrát svou roli a donutit Putina, aby se vrátil k jednacímu stolu. Zároveň musí Komise a vlády zajistit, aby ti, kteří již nyní trpí vysokými náklady na energii a dopravu, nebyli dále opomíjeni.

Vedle ropy a plynu mohou být příjmy z těžby dřeva dalším zdrojem, který tuto válku nadále podněcuje. V roce 2021 činil vývoz dřeva a dřevařských výrobků z Ruské federace 13,9 mld. USD. Hlavními trhy pro toto dřevo jsou západní země, ať už přímo, nebo nepřímo. Ruská federace je rovněž významným vývozcem nerostných surovin a kovů do EU, včetně palladia, hliníku, niklu a mědi, které generují významné státní příjmy. Vyzýváme EU, aby rozšířila sankce i na dřevo a nerostné a kovové zdroje.

Je také velmi důležité, aby byly okamžitě uzavřeny všechny bezpečné přístavy pro ruské peníze. Například více než 34 miliard EUR je drženo neprůhlednými společnostmi napojenými na Rusko, které jsou registrovány v Mezinárodním centru finančních služeb (IFSC) v Irsku. Nedávno zveřejněný výzkum ukázal, že jen prostřednictvím tzv. trustů podle § 110 se sídlem v IFSC bylo v letech 2005 až 2017 ruskými subjekty převedeno 118 miliard EUR. V celé Evropě vyzýváme k hluboké a smysluplné reakci na finanční zájmy Ruské federace, nikoliv pouze ke kosmetickým změnám.

Každý vojenský konflikt má závažné dopady na životní prostředí: půda, voda a vzduch jsou kontaminovány a zanechávají po sobě toxické dědictví, často pro další generace. V Černobylu se kritický personál potýká s údržbou lokality. Jaderné elektrárny a úložiště jaderného odpadu jsou ohroženy ostřelováním. Cílem mohou být stovky dalších průmyslových objektů, což může mít vážné dopady na životní prostředí a zdraví lidí žijících v jejich blízkosti. Od začátku invaze byly zasaženy sklady pohonných hmot a plynovody a objevily se zprávy o hořících skladech s chemikáliemi. Ruské útoky na muniční sklady již vedly k emisím těžkých kovů a nebezpečných materiálů, což představuje další rizika pro lidské zdraví a životní prostředí. Vyzýváme všechny strany, aby zabránily kontaminaci životního prostředí a ničení ekosystémů, které brání mírovým procesům a způsobují dlouhodobé a škodlivé následky.

Až se rozběhne mírový proces pro Ukrajinu, musí se do něj zapojit organizace občanské společnosti, včetně občanských organizací zabývajících se životním prostředím, aby se řešily ekologické důsledky konfliktu. Při plném respektování rezoluce Rady bezpečnosti č. 1325 se musí rovnoprávně účastnit i ženy, které jsou při řešení konfliktů často opomíjeny. Reakce na konflikty musí zahrnovat také environmentální pomoc při řešení důsledků konfliktů pro lidi a ekosystémy a podporu úsilí o vyčištění a obnovu.

Máme obavy o ty, kteří jsou v této zhoršující se krizi zranitelnější, protože hájí lidská práva a životní prostředí. Jako občanské organizace zabývajících se životním prostředím máme zvláštní obavy o obránce lidských práv v oblasti životního prostředí na Ukrajině. Rádi bychom upozornili na dopis předsedy Výboru pro dodržování Úmluvy EHK OSN o přístupu k informacím,

účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí (Aarhuská úmluva) ministrům zahraničních věcí všech smluvních stran Úmluvy, který jim připomíná jejich povinnosti podle čl. 3 odst. 8 zajistit ochranu ochránců životního prostředí před pronásledováním. Víáme také další dopis jménem Aarhuské kanceláře od předsedy zasedání smluvních stran, který podporuje výzvu Výboru pro dodržování úmluvy.

V myšlenkách jsme s našimi kolegy na Ukrajině a se všemi, kteří jsou konfliktem postiženi. Jsme odhodláni využít náš hlas k tomu, aby se mír brzy vrátil a my mohli pokračovat v naší práci, společně pro udržitelnou budoucnost pro všechny.